

Рецензії та огляди

КРУГЛИЙ СТІЛ «ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА»

З огляду на тривалу роботу кафедри архівознавства, новітньої історії та спеціальних історичних дисциплін з дослідження історії селянства і сільського господарства та традиційну хліборобську специфіку нашої держави і Черкаської області зокрема, за участю громадського об'єднання науково-педагогічних працівників Наукового товариства істориків-аграрників у Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького був проведений круглий стіл «Проблеми сучасного українського села». Він зібрав представників різних кафедр Навчально-наукового інституту історії і філософії Черкаського національного університету та Черкаського державного технологічного університету, секцій Товариства істориків-аграрників. Захід відбувся в два етапи. 14 березня 2012 р. учасники круглого столу, обговоривши ряд ключових проблем сільської місцевості, вирішили продовжити їх обговорення. 13 лютого 2014 р. відбулося друге засідання круглого столу, в ході якого вдалося дійти спільних позицій щодо шляхів розв'язання сучасних проблем українського села.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ:
застереження та рекомендації учасників круглого столу «Сучасні проблеми українського села», проведеного кафедрою архівознавства, новітньої історії та спеціальних історичних дисциплін Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького та Науковим товариством істориків-аграрників 13 лютого 2014 року

Для недопущення подальшої деградації соціально-економічного життя, руйнації інституціональних основ розвитку сільської місцевості, збереження та нормалізації соціального становища українського села, відтворення його трудових ресурсів, виробничого потенціалу та соціальної інфраструктури визнається необхідним врахування наступних тенденцій:

1. Перспективи соціально-економічного розвитку сільської місцевості України безпосередньо пов'язані з характером податкової політики держави. Суб'єкти господарювання, які діють у сільській місцевості повинні сплачувати податки за місцем своєї діяльності місцевим органам влади і самоврядування – сільським радам, а не за місцем своєї реєстрації. При цьому ставки оподаткування мають бути тим нижчі, чим нижчий статус населеного пункту.

За таких умов робота сільрад стане джерелом економічної політики в інтересах сільської місцевості, села будуть мати кошти для вирішення своїх проблем і стануть привабливими для інвестицій та прояву бізнес-активності.

2. Поширення діяльності в сільському господарстві великого бізнесу (агрохолдингів, тощо) вже в ближчій перспективі (через 5–10 років) призведе до виснаження земель сільськогосподарського призначення із-за відсутності сівозмін та домінування технічних культур. Останнє об'єктивно зумовлено ставленням до земельних ресурсів як до звичайних засобів виробництва, що виступають засобом прибутку і з часом вичерпують свій ресурс. Після такого господарювання для відновлення родючості землі знадобиться 10–15 років. Крім

цього, такий порядок ведення сільського господарства позбавляє село шансів на розвиток соціальної інфраструктури, належне відтворення трудових ресурсів, оскільки бізнес-структури у цьому не мають ніякого зацікавлення.

Найдоцільнішими суб'єктами господарювання на селі можуть бути лише його безпосередні мешканці, які пов'язують своє життя і життя своїх нащадків з працею на землі. При цьому практика економічної діяльності останніх двох десятиліть переконливо вказує, що приватнопідприємницька (фермерська) форма організації сільськогосподарського виробництва не може бути єдино прийнятною, оскільки більше половини сучасних фермерів походять або з міських жителів, або осіб, які раніше не займалися сільським господарством.

Очевидно, оптимальною соціально-економічною формою господарювання на селі повинні стати виробничі кооперативи та комунальні підприємства сільських рад. При цьому саме останні можуть виявити найбільшу спроможність вирішувати найпекучішу на сьогодні соціальну проблему села – подолання безробіття. Об'єднуючи і представляючи інтереси сільських мешканців кооперативи та комунальні підприємства будуть вимушені дбати про працевлаштування свої членів.

3. Купівля – продаж земель сільськогосподарського призначення, підготовка до якої відбувається, призведе до їх концентрації передусім у забезпечених фінансовими ресурсами бізнес-структур, а не у селян-господарів, фермерів, сільрад та інших потенційних суб'єктів господарювання, пов'язаних з сільською місцевістю. Великий капітал з причин зазначених вище не спроможний діяти в інтересах села. Тому приватизація землі може мати доцільність лише в тих місцевостях, які позбавлені людських ресурсів взагалі, навколо колишніх населених пунктів, що вже припинили своє існування. При цьому держава повинна суворо регламентувати і контролювати характер агротехнічних прийомів приватних підприємств, застосування хімічних засобів у виробництві сільгосппродукції, стимулювати внесення органічних добрив, дбати про вчасне проведення ґрунтозахисних заходів.

З метою збереження земельних ресурсів держава також повинна вживати заходів з повернення в державну власність земель сільгосппризначення з подальшою передачею їх у довгострокове користування фермерам, кооперативам та сільським радам.

Нормальний розвиток сільгоспвиробництва не можливий без належної організації його кредитування. Держава повинна сприяти створенню банківських установ сільськогосподарського кредиту.

4. Українське село – носій української етнокультури, що вже тривалий час є середовищем, з якого відбувається поповнення різних соціальних верств українського соціуму. Підриєв нині існуючої мережі сільських населених пунктів, знелюднення їх – це шлях до втрати населенням України українських етнографічних характеристик, шлях до депопуляції українського народу як такого.

5. Висловлені в ході круглого столу пропозиції та ідеї є позицією Наукового товариства істориків-аграрників щодо сучасних проблем соціального та економічного розвитку українського села, яку воно буде в доступних для нього формах обстоювати перед суспільством і державною владою.

Ігор Фареній

